

«Իմ տի, մէջքիւր թիմարխանէլէրտէ մահպուստ օլան վէ եախօտ մահպուստ օլ- մուշ օլանլարըն վէ դայրը միւսթահադգ- սուրէթտէ էզլիյեթ չէ քէնլէրին քեաթ- ֆէսի տախի հազըգաթէն մէճնու՛ն մու իտիլէր : Պունլարըն քէսպի սըհ- հէթ իյլէմէսի, պէօյլէ պիր մուսմէլէ- եէ միւհթա՛ճ մը իտի : Պու սիւալլէր հիւքիւմէթի Սէնիյեթէ արգ օլու՛ն տուղունտա, թէճմին օլմուշուզ քի հիւ պիր ըսմի էլրապ պուլունմատը- ղընտան, հիւքիւմէթ տախի պու պապ- տէ ճէվապ վիլէմէղ, պինաէն ալէյ- պըրադալըմ հիւքիւմէթին պու գա- տար էշխասըն ճիւմէսի մէճնուն օ- լուպ օլմատըղըն պիլմէտիկինի, պու ատէմլէրին քիմէր օլուպ, գաշ քիշի օլտուղունտ տախի պիլմէղ :

«Փիլվազը եալընը Սիւլէյմանիէթ թիմարխանէսինտէ, տիվանէլէրի գա- պուլ իթմէք իշին, ըսմի էվրապ թալէպ իտիլիպ, (վազաա պուտա բէք նօգսան պիր սուրէթտէ) հալպուքի տի- կէր թիմարխանէլէրտէ բէք չօգ մուս- մէլաթը ըսմիէթէ ըրաեթ իտիլմէ- երէք, տիվանէլէր գապուլ օլունտը : Շէօյլէ քի, թիմարխանէ հէր հանկը միլլէթէ մէնսուպ իսէ, օ միլլէթին ըշխանին առի պիր էմրի օլա քեա- ֆի տիր : Վէ պէօյլէ պիր էմրի իսէ, թալիպ օլուն ատէմլէրին ահվալի իգ- թիլապընճա, բէք գօլայ սուրէթտէ իս- թիհասայ իտիլէպիլի, Հաթթա պաղէն պիր թաղըմ՝ ատէմլէր չու նիպմըղ եօլունտա օլան էմրի տախի սուլի իս- թիմալ իլէ վէ մէղքիւր ըշխանի տա- տաթարապ, մահպուստիէթ էմրիւմէ- լէրի թահսիլ իլլէրէր :

«Պու կիպի հալ ու սըրալէրտէ, նէ՛ խաթալըղըն ճինսին մուսառաթա (1) վէ խաթալանըն մահպուստիէթի լիւղու- մունտ միւսպէյեին ալըպպա շահա- տէթնամէօի, նէ՛ հապս իտիլէն ատէ- մին վէ անըն մահպուստիէթին թալէպ իտէն ատէմլէրին ահվալի միւշիւր սա- յիւր էվրապը ըսմիէ տալա սօրուպ տ- ըանըմապ, վէ պէօյլէ պիր աղըր թէտ- պիլին իթթիլապըն սէպէպլէրի տախի թահադգ իտիլմէղ, վէհասըլ պու պապտէ հիւ շէյ դայլէթ մուղէր պիր սուրէթտէ քէֆէ թապի տիր : Էլիւր պու տէտիլէրի սահիճ օլտուղունտ անլամապ իշին իսպաթ իթթիլէր իսէ, մէղքիւր թիմարխանէլէրին տէֆթէր- լէրի պիր քէրլէ թէֆթիլ իտիլին : Չաթթէն պու տէֆթիլէր մատթէյի իյ- ղահ իթմէքտէ վէ պունլարտա ղանէթ մուլթաաար սուրէթտէ գայտ իտիլիլ օլան միւստէթի մահպուստիէթի ին- սանը տիթթէթմէքտէ տիրլէր : Պաղաթ տիվանէլէրին թիմարխանէլէրէ գապու- լինէ տայիր նիլգամա օլան չու նօգ- սան, քիւլիւք պիր շէյ տիր, տահա էօյլէ նօգսանլար վար տըր քի, թի- մարխանէլէրին ուճ ատէրէճէտէ պու- լունտան նիլգամալըղըն արթըրմադտա տըրլար :

«Էվլէլա, հիւքիւմէթի Սէնիյէ պու թիմարխանէլէր իլէ ապա իշթի- մալ իթմէղ, վէ պունլարըն հալին ան- լամապ, տէրունլինտէ մահպուստ օլան- լարըն սըֆաթ վէ ատէտիլի, վէ կէօր- տիւքլէրի մուսմէլէյի, վէ ալէլիւս- սուս թէվլըթ օլունմալարըն սէպէպ-

լէրին անլամապ իւղըն, ըսմէն վի- ղիթա իտիլմէսին տալ էմր իլլէմէղ : Վէ շահէտ պու թիմարխանէլէրէ վի- ղիթա օլունմասըն էմր իտէր իսէ, պուտա քէնտիլիյինտէն օլմաեղ, իւ- լա չու եա պու գալըն շէքեաեթի իւղէրին, վէ պու հալտէ ղանն իտէր- սին քի, հիւքիւմէթի միւշալիլէյահ պու տէրէճէ մէշու պիր նէղաթթ Վէ մուսպէնէ հազըքըն ինրա իթտի- կինտէ, միլլէր միւսթիլիլէն իհասն պուեուրտուղու իթթիլապըն թէճա- վուզ իտէր տէեու գօրգմադտա տըր :

«Տիկէր թարաֆտան իշպու թիմար- խանէլէրին սուրէթթի թանլիլմիւստէ տէ- ըճէ մուղիւր հալտէ պուլունմադտա տըր : Շէօյլէ քի պունլար ալէսսէվիտէ խաթալանէլէրէ պիթիլէք օլուպ, տիկէր պիր թաղըմ էպիլէյի խալլիլէ իլէ պիր պինտան իպարէթ տիրլէր, վէ պունտա շիֆա գապուլ իթմէղ խա- թալար իլէ իսթիլալար վէ եթթիմ- լէր գարմադարըն գապուլ օլունմադ- տա տըրլար :

«Պագէն տիվանէլէրին սայըս բէք ղիւտաթ օլմադտա իսէ տէ, խաստ- թէն պունլարըն խրտմէթին հիւ պիր թապիլ թախսիս իտիլմէպի տիր : Պի- նապէրին պիշարէ տիվանէլէր, առի մուղուլէսինտէն վէ թըպա մալիւմաթ- տան քեաթթիլէն պի պէհէրէ պունլունտ պիր մէմուրուս նէղաթթիլ ալթըն- տա պունլունլար քի, պու մէմուր պիր թաղըմ շէտիտ թախսիլէրի վէ ղաեթթ վասի իլթիլապըն հայիլ օլ- տուղու կիպի, մանէթիլինտէ տախի պիր թաղըմ պէքճի եախօտ տահա տօղ- ըունտ ղընտանճը գուլլամադտա տըր :

«Պէօյլէ պիր գայտալըղը վէ հիւ- քիւմէթ թարաֆտան վուգու պու- լան պու եօլտա պիր տուղուսուղըն- նէթիլէսի օլան պունտա նիլգամալըղ- իլլինտէ, իշպու թիմարխանէլէրտէ գուհուրա կէլիպ, տէրէճէյի ընդալէ- թիլինտէն նալի կիլլէնմէսի միւսթիլ օ- լամաեան պիր թաղըմ՝ ճինայլթիլինտէ արա սըրա գահիլէ ինրաճընա թէճա- ճիւպ իտիլմէլի տիր : Պու ճինայլթի- լէրտէն պիր գալ միւսալ կէսթիլէլիմ :

«Պիր կէնճ ինկիլիլ գըղը եթթիլմ օլ- տուղու հալտէ պիր ֆաթիլիս իլլինտէ խըղմէթ քեաթթը կիրէր, վէ օլտա պալտան չըգարըրաթ, համիլէ օլուր : Մէղպուրէյի պալտան չըգարան, կէնճ գըղըն շիքեաեթի գալլընլապընտան վէ պունտան նէթիլէլէրինտէն գօրգ- տուղունտան, մէրգուլէյի պիր թիմար- խանէտէ թէվլըթ թիմարիլէլիլէ մու- վաթթաթ օլուր : Պիր միւստիլ սօնրա ինկիլթըրա սէֆաթթիլինտէն ըսմիլիլ հիւքիւմէթի Մ. Թ. . . պու վուգուլթը տուեալ, վէ Լէվանթ Հէրալտ ղաղէ- թաթը իշպու մուճիլիլ իւլիսամ հիւքեա- եթիլ տէրճ պիրլէ, հէրքէսին հիտտէ- թինէ սէպէպ օլուր, վէ մուհիլիլէն մուսմէլաթ շէտիտէ ինրաթըլա, մէր- գուլմէ գըղ թիմարխանէտէն չըգարը- լըր, վէ պատէհու մուհաթէլէյի լա- ղըմէսի տախի կէօրիլէրէք թաթա- ֆէյին գապուլ իլլէտիլի պիր սու- լէթիլէ մէսէլէ հալ ու թէվլէլէ գըղըն :

«Մ. Պ. . . պիր էրմէնի պանքեր օ- լուպ, Չապթիլէն նէղաթթիլլէ իշ եա- ղար : Մէրգուլմէ պիր կիւն թաթալլա- տա կէղմէնէ կիլթիլ օլտուղունտան, պիր Ռում էլլինէ կիլթիլ, վէ օլուտա պունլունտան պիր գըղա ալէադա իտէր : Պիր միւստիլ սօնրա, մէրգուլմէ գըղ իլէ էվլէնմէսի միւսթիլ օլուպ օլմաթը- ղըն տօթթունտ սիւալ իլլէտիլինտէ :

տօթթունտան միւսթիլ օլտուղու ճէ- վապըն ալըր, վէ ֆիլվազը պու թէք- լիլի գըղըն ֆաթիլիսաթ թարաֆտ- աան տախի գապուլ օլունտաթ, հաթթ- թա Պ. . . իլէ մէղհէպէն ինկիլաթ հաթթընտա տախի հիւ պիր իթիլաթ իտիլմէղ : Մնճաթ ըունհանիճէ լաղըմ կէլլէն ալին ինրա օլունմասընտան պիր գալ տաթըգա էվլէլ, Պ. . . տիկէր պիր օտաեա տալթ օլունտը : Օրատա մէր- գուլմա, քէնտի մէղհէպին թէք պիր- լէ, Ռում մէղհէպին գապուլ իթտի- կինի էվլէլէն իգըր իթմէտիլլէն, ագ- տը նիքեա հիւքաեաճաղը խապէր վէրիլիլ, վէ պու իգըր իսէ գաթէն քեաթթ իւղէրինտէ եաղըմը օլտու- ղունտան, եալընը իմպալմաթ իգ- թիլա իտէր :

«Մ. Պ. . . իսէ, էթթաթընտա պուլու- նան պիր թաղըմ գօրգուլաճաթ վէ տէհէթիլի սըֆաթթ օլան ատէմլէրտէն իսթիլ իթտիլինտէն, մէղքիւր քեաթթ- տը իմպալար, ֆաթթ թահիլլէն հիւ պիր թէքիլիլ գապուլ իթմէտիլինտէ իւլլէլ իտէր : Ագտը իղտիլաճ օլուր օլ- մալ, եթին էվլիլէր Գարթալա կիտէր- լէր, վէ օլ վաղըլ Պ. . . թաթալլաեա պիր մէքթիլա եաղարաթ, քէնտիլինտէ գուրուլան տուղալա նէ եօլտա ճէվապ վիլմիլ օլտուղունտա պիլտիլիլ : Մ. Պ. . . պիր հաթթա Գարթալա իգաթթիլ իթ- տիլտէն սօնրա, իւսթիլաթտա վաթթ քէնտիլ խանէսինտէ ալթէթիլ, Չապթիլ- եէ նէղաթթիլինտէ քի մէշուլիլիլէնտէ պալալ :

«Պաղաթ պիր կիւն խանէսինտէ կէլ- տիլինտէ գաթթըն պունլալ, վէ պիւ- թիլն մահէլլէտէ արար իսէ տէ, եթին պունլամալ, Լաքին սօնրաաան հալիլ քէթիլիլէնտէն ալար : Շէօյլէ քի մէրգու- մուն գայըն վալիլտէսի, տաթաթըն խանէսինտէ պունլունտաթը պիր վա- ղըթտան ալիլ իթթիլաթտէ, ղըղընն նէղաթթիլ կիտէր, վէ ուղունտ պիր միւ- քեաթթմէտէն սօնրա, մէղպուրէյի թա- թալլաեա կէօթիլիլ : Օրատա պիր բարաա ճէլպ օլունտաթ, մէղհէպի- նի թէպտիլ իտիլ, վէ պիր էրմէնի իլէ էվլէնմէսիլլէ իթտիլիլ գապա- հաթթտան տօլաթը մէրգուլմէ գաթթըն ղանէթիլ թէքտիր իտիլիլ, պատէհու մէղպուրէ պիր արապաեա օթուրթ- տուրուլալ, վէ էմին վէ սաթթ պիր գալլուղունտ թահիլ իմուհիլաթընտա գօնուլարաթ, օրատան հարէքթիլ իթ- տիլիլ :

«Մ. Պ. . . նին իլթիլապ վէ հիտտէ- թիլ, գարընըն իթթաթթըլըլըն- տան տօլաթը ուճ տէրէճէնէ վասըլ օ- լուր, վէ հաթթա մէրգուլմէն ղայ- պուլթիլ ուղանաթթա, պիր թաղըմ շիլալէ վէ գօրգուլարա միւսթիլա օ- լարաթ, թաթալլաթ քէնտիլ գայըն վալիլտէսի խանէսինտէ կիտէր : Օրատա մէրգուլմա, ֆիլվազը ղէվլէսինտէ վա- լիտէսի նէղաթթիլ կէլիլ, վէ կիթ տիլիլ մահէլլիլ խապէր վիլմէնէլէրէք : Օրա- տան մուֆաթթաթթ իթթիլ օլտուղու խապէր վէրիլիլ :

«Պ. . . պիւսպիլիլ մէյիլուսիլէթ- լէ տէրհալ ղապթիլիլ նաղըրը հաթթ- ըթթիլինտէն գօնաթարընտ ալթիլլէլ, շայեանը թէհիլիլ հալինի միւշարի- լէյէ նաղ իլլէր : Պունտան իւղէրինտէ բալայի միւշարիլլէյէ թարաֆա գապը- թա սէվլէ իլլէ, մէրգուլմէ գաթթըն տիվանէ մադաթընտա պիր թիմարխա- նէնէ հաթթ իտիլիլ օլտուղունտա խա- պէր ալըր : Մ. Պ. . . պու խապէրի ալ- տըղընտա, ղէվլէսինտէ ալ ու վիճուտ :

ճա սըհէթի պէր քէմալ պիր հալտէ պըրաթթը օլտուղունտ, վէ պունտա մահալլէնտէ գօնուլարա տախի շահա- տէթ իտէպիլէճէ քիլիլինտէ թէքարա պէ թէքարա պարաթթա պէեան իտէր :

«Իմ տի, տէրհալ մէրգուլմէնտ պու- լունտուղու մահէլլէ կիտիլիլ պաղըլ- մասը իշին թապիլլէր ճէլպ իտիլիլ, վէ մէղպուրէ եանընտա պիր թէթիլ սու պունլունտուղու, վէ պօղաթընտա ղիլիլինտէ քէվալիլ ղիլիլինտէ տիվա- ըա պաղըլ օլտուղու հալտէ, եթը ալ- թընտա պիր մահէլլտէ պունլունտ : Պիշարէ գաթթըն պու գաթար խալթը կէօրմէսիլլէ ճին շարթըլ կիպի պաղըր- մաեա պալաթըլ տըր : Մէրգուլմէնտ պունլունտուղու մահէլլ կիտիլիլ կէօ- թիլալիլաթտէն սօնրա, շիլալհէսիլ մէղ- պուրէնտէ տէրհալ գուրթաթթը ղանն օլունտը : Հալպու քի պունտան մուղալիլիլ, պիշարէ թէհիլիլ սու- ըթթտէ ալթըն ղայ իթմիլ օլտուղու իշին թիմարխանէտէ ալը գօնուլունտ տուր : Մնճաթ ղէվլէնտէն իսրարը իւ- ղէրինտէ, օն պէլ կիւն սօնրա, պիշարէ գաթթըն քեաթթիլ ղայ ալթըլ օլարաթ- մէրգուլմա իտաթէ գըլընմըլ տըր : Վէ տօղունտա պու տէրէճէ տէհէթիլի պիր տուղաթտան վէ պու մէրթիլալ վահիլանտէ պիր մուսմէլէտէն սօնրա, թապիլաթթըլա մէղպուրէ գաթթըն չու հալիլ տիւշար օլմաթ ինապ իտէր իտիլ : Մէրգուլմէնտ խանէսինտէ ալթէթ իթ- մէսինտէ իլը կիլիլէրիլ, իւղէրինտէ տա- յիմա պիր շալթըլըլը հալիլ կէօրիլ- միւշ, վէ սօնրա ղաեթթ շիտտէթիլ վէ շաթթալը սուրէթթտէ տաթթըլաթտա պալաթթընտան, աթթպալաեա միւ- ըաթաթա մէղպուրիլէթ հասըլ օլ- մուշ տուր : Պինապէրին Ստեփան բալ- շա վէ պէնտէսիլ մէրգուլմէնտէ թէ- տալիլիլ իշին ճէլպ օլունտաթ, վէ իլլէլ պու սըրաթա մէղքիւր մէքթիլ հիւքեաեթինտէ տէհէթիլ թաթթիլաթթը- նը պիլգաթ մէրգուլմէնտէ ղէվլէնտէն իշիլիլ :

«Նալ քի կէօրիլմէքտէ տիր, պու իլթիլիլաթթըլաթտա տախի հուրիլ- եթթիլ շախսիլէնտէ ալթըթա ալթըլա վէ սուրէթթի վահիլաթտէ խասար իտա իտիլիլաթտէնտէ պալաթ, մէրգուլմէնտէ իլթիլաթթընտա տախի մաթթիլ վէ մանէլիլ էվլէնտէ ղէրիլմէսիլլէ, ղուլմու շիտ- տէթ իսթիլալ իտիլիլ տիր : Վէ պու հալտէ գանտն իլթիլաթթընտա շիտ- տէթիլ մէմու վէ միւսալաթա միւս- թահաթթ պիր ճինաեթիլ ինրա օլուն- մուշ տուր : Իմ տի, պիր թարաֆտան հիւքիւմէթի Սէնիյէ մէնաթիլիլ ումու- միլէ սէպէպլէրինտէն պաղըլ էշխաթթ թահիլ թէվլըթա ալմաթ էլլէմիլէ- թիլտէ պունլունտաթ, տայիլ ուսուլը մէշուլանըն տիլգաթթը միւսթիլիլ օլտուղու հալտէ, տիլիլ թարաֆտան շու եա պու տէմլէր գանտնու սայ- մաեաթա, հէյեթթիլ ինթիմալիլէնտէ գալմանիլ վէ թէրթիլաթթընտա մուղիլը սուրէթթտէ քէվլէրինտէ հարէքթիլ ի- տիլիլ :

«Պիլ հաթթա թէվլըթ իտիլինտէ պիր թաղըմ ատէմլէրին հիմաեթիլ իլլին, նէ՛ ուսուլ վէ թէհիլիլ վար տըր, վէ մահպուստիէթ էմրլէրին վիլէնտէ քիմ տիր, վէ շահաթթիլմէնտէ իթա իտէնտէր գանտն թապիլլէր տիր, վէ իշպու թէհիլիլ շահան գաթթըլաթթը մուհալ օլան մուհիլմ սէպէպլէր նէ՛ տիր, վէ նէ՛ իլլին թիմարխանէլէրտէ պու շիտտէթիլ թէպիլլէր վէ սայիլ պիր տէվլիլ մահպուստ էլիլիլիլ իս-

(1) Իշպու միւսթալաթթը քէնտիլիլիլ- նէ թէպիլ իթմիլ օլտուղունտա ղէվլէլ- ըրիլտէնտէ պաղըլաթթը թարաֆտան վու- գու պունտան շիքեաեթիլիլ իւղէրինտէ, պիր վաղըլմաթ ալթըն չու հալինտէ օնիլա ալթը- մաեա պալաթթըլ տըր :

